

MOTTATT

04 NOV 2009

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Pensjonsavdelingen
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:
200903832-/INGA

Vår ref.:
09/9127/Trine Hombler/Kari Sanness

Dato:
01.11.09

Høring - Utkast til innhold i forskrifter om ny alderspensjon i folketrygden

Vi viser til departementets brev av 24. juli 2009 vedlagt utkast til innhold i forskrifter om ny alderspensjon i folketrygden.

Innledningsvis har vi en merknad til selve høringsnotatet. I kapittel 3.4 om minste pensjonsnivå for pensjonistektepar tredje avsnitt er uttrykket "pensjonstillegg" benyttet. Dette har en annen betydning, jf folketrygdloven § 19-9 og det kan være uheldig å bruke samme begrep her. Vi foreslår derfor at det i stedet kan stå "tillegg" eller lignende.

Generelt bør alle forskriftene til kapittel 3 gjennomgås med sikte på å tilpasse dem til bestemmelser om ny alderspensjon.

Generelt ser vi at tekstene i noen av forskriftene, særlig de som gjelder beregning, som en følge av lovbestemmelsene har blitt kompliserte.

1. Forskrift til utfylling og gjennomføring av regulering av alderspensjon og av grunnbeløpet i folketrygden

Hjemmelen for forskriften bør være folketrygdloven § 1-4 fjerde ledd og ikke tredje ledd, jf Ot.prp. nr. 37.

Forskriften § 4 åpner for at det kan gis forskrift med nærmere bestemmelser om hvordan effekten av levealdersjusteringen ved 67 år for reguleringen av satsene for minste pensjonsnivå etter folketrygdloven § 19-8 og for garantipensjon etter folketrygdloven § 20-18 skal beregnes. For at henvisningen skal bli mest mulig konsekvent antar vi at den bør vise til § 19-14 i stedet for § 19-8.

2. Forskrift til utfylling og gjennomføring av kapittel 19 og kapittel 20 om alderspensjon i folketrygden

Innledningsvis vil vi bemerke at det etter vår oppfatning ikke er hensiktsmessig at forskriftene er samlet i en samleforskrift. Det er tyngre å finne fram i forskriften og det gjør henvisningsarbeid tungt. Formen bryter med systematikken for øvrige forskrifter til folketrygdloven og innretningen av rettskildene fordi hver del av forskriften ikke er knyttet opp mot hjemmelen. I tillegg vil det være andre forskrifter som også får betydning for alderspensjon som ikke ligger i samleforskriften.

I hjemlene for forskriften henvises det blant annet til § 19-8 åttende ledd og § 20-20 fjerde ledd. Vi antar dette må bli § 19-8 niende ledd og § 20-20 femte ledd når Prop. nr. 15L er vedtatt.

2.1 Kapittel 1 Innledende bestemmelser

I forskriften § 1-2 bokstav d står det

"Basispensjonstillegg: minste pensjonsnivå multiplisert med forholdstallet ved 67 år og avkortet mot basispensjonen, se folketrygdloven § 19-9 fjerde ledd."

Det bør her føyes til "ved 67 år" bak minste pensjonsnivå, slik at det blir stående:

"Basispensjonstillegg: minste pensjonsnivå ved 67 år multiplisert med forholdstallet ved 67 år og avkortet mot basispensjonen, se folketrygdloven § 19-9 fjerde ledd."

2.2 Kapittel 2 Pensjonsopptjening for dagpengemottakere

Forskriften § 2-3 første ledd siste setning gir anvisninger på pensjonsopptjening for fiskere og fangstmenn som mottar arbeidsledighetstrygd i fiske. Bestemmelsen henviser til en faktor som skal framkomme ved omregning av utbetalte dagpenger etter § 2-2- andre ledd. Vi legger til grunn at faktoren skal beregnes på følgende måte: Dagpenger beregnes med en dagsats som er angitt i kapittel 4 i folketrygdloven, og denne skal utgjøre 2,4 promille av tidligere inntekt. Siden dagpenger utbetales i 260 dager pr. år, innebærer dette en årlig kompensasjonsgrad på $2,4 \text{ promille} \times 260 = 62,4 \%$. Omregningsfaktoren i forskriftens § 2-3 vil derfor bli lik $100 \% / 62,4 \%$. Etter vår oppfatning er det hensiktsmessig at dette presiseres hva denne faktoren er i forskriften.

2.3 Kapittel 3 Pensjonsopptjening ved omsorgsarbeid

Til § 3-1

Av forskriften § 3-1 følger at den gjelder for personer som får sin alderspensjon beregnet etter kapitlene 19 og 20 i folketrygdloven. De tidligere forskriftene til § 3-16 var felles for alle folketrygdens pensjoner. Slik den nye forskriften nå er formulert gjelder den bare alderspensjon og dagens forskrifter til § 3-16 må videreføres for uførepensjon og gjenlevendepensjon. Etter vår oppfatning er det uhensiktsmessig å ha tre forskrifter som regulerer omsorgsopptjening og disse forskriftene bør samles. Vi antar det vil være enklere å samle forskriften dersom departementet går bort fra å ha forskriftene på alderspensjonsområdet i en samleforskrift.

Til § 3-4

I forskriften § 3-4 andre ledd fremkommer at en person som mottar barnetrygd for barnet skal godskrives omsorgspoeng automatisk uten å sette fram krav.

Vi er enig i at det bør framgå i forskriften at det er barnetrygdmottaker som primært skal ha omsorgspoeng uten at det framsettes krav. Vi mener imidlertid at det er mest hensiktsmessig at det ikke framgår i forskrift at man i praksis gjør denne tildelingen automatisk (maskinelt). Etter vår oppfatning er rutinene for tildeling av omsorgspoeng interne arbeidsrutiner i NAV. De regulerer ikke det materielle innholdet og hører derfor ikke hjemme i forskrift. Hvis vi senere får mulighet til å automatisere flere saker kan vi da gjøre det uten å måtte endre forskriften. I tillegg kan det være mangler i den maskinelle rutinen som gjør at vi må behandle sakene manuelt.

Til § 3-5

Departementet har videreført bestemmelsen om frist for framsetting av krav om omsorgspoeng og overføring av omsorgspoeng i § 3-5. Som vi har nevnt i tidligere korrespondanse med departementet, senest i vårt brev av 20. mai 2009, er vår oppfatning at det vil være mest hensiktsmessig å ikke ha noen frist for framsetting av krav og/eller overføring av omsorgsopptjening.

Dersom departementet ønsker å sette en frist for framsettelse av krav, mener vi den bør være lenger enn 2 år. Vi viser til vårt forslag om at fristen for framsettelse av krav økes til 5 år og at det ikke fastsettes frist for overføring av omsorgsopptjening.

Til § 3-6

Bestemmelsen inneholder regler om overføring av omsorgsopptjening. Vi antar det kan være hensiktsmessig at det enten her, eller i forskrift til AFP-tilskottsloven presiseres hvorvidt det skal være mulig for en omsorgsyter som er født i 1954 eller senere, skal ha mulighet til å

overføre omsorgsopptjening til den andre omsorgsyteren når dette er født mellom 1948 og 1954 slik at den andre kan benytte opptjening ved uttak av AFP i privat sektor.

Til § 3-7

Forskriften § 3-7 viderefører dagens bestemmelser om omsorgsforhold som strekker seg over flere kalenderår.

Vi antar dette er en bestemmelse som er ment å gjøre tildelingen av omsorgsopptjening enklere for brukerne og NAV. Bestemmelsen har vært gjenstand for diskusjon tidligere, jf vårt brev av 20. mai 2009. Vi mener det er uheldig at forskriften har en bestemmelse som pålegger NAV en plikt til å godskrive omsorgsopptjening uten krav når dette ikke lar seg gjennomføre i praksis.

Vi mener som nevnt tidligere at det er mest hensiktsmessig at det fremsettes et krav hvert år, noe som også gir bedre kontroll med godskriving av omsorgsopptjening.

Til slutt vil vi påpeke at § 3-7 finnes to ganger, både i del A og i del B.

Til § 3-12

Bestemmelsens tredje ledd henviser til § 3-10. Vi antar dette skal være § 3-11 om frist for framsetting av krav om omsorgsopptjening.

2.4 Kapittel 4 Beregning og fastsetting av forholdstall og delingstall

Til § 4-3

Vi foreslår at man i forskriften § 4-3 tredje ledd føyer til "fra fylte 27 år" mellom "overlever" og "til en gitt alder", slik at det blir stående:

"Sannsynlighetene beregnet etter første og andre ledd benyttes til å beregne sannsynligheten for at en person i et årskull overlever fra fylte 27 år til en gitt alder ved å justere for årskullets sannsynlighet for å dø frem til denne alderen, se vedlegg 1 formel (2)."

Til § 4-4

I forskriften § 4-4 første punktum henvises det til folketrygdloven § 20-12. Vi antar dette skal være § 20-13 om fastsetting av delingstall.

I forskriften § 4-4 andre punktum fremgår det ikke at det er en forutsetning ved beregning av delingstallene at diskonteringsrenten settes lik faktoren for regulering av pensjon under opptjening, altså lønnsveksten. Vi foreslår å føye til følgende setning mellom første og andre punktum:

"Ved beregning av delingstallet settes diskonteringsrenten lik faktoren for regulering av

pensjon under opptjening, det vil si lønnsvekst som angitt i folketrygdloven § 20-18 første ledd."

Til § 4-5

Vi foreslår at det også i § 4-5 andre ledd tas inn en tilsvarende setning som foreslått tatt inn i § 4-4, se ovenfor.

Til § 4-6

I forskriften § 4-6 andre ledd henvises det til folketrygdloven § 19-7 fjerde ledd. Vi antar dette skal være § 19-7 femte ledd.

2.5 Kapittel 5 Minste samlede pensjonsnivå for pensjonistektepar

Til § 5-1

Personer som er født i 1943 eller senere er omfattet av § 19-8. Vi forstår bestemmelsen slik at den også skal brukes hvis ektefellen er født før 1943. Vi forstår det slik at beregningen etter § 3-3 femte ledd skal gjøres etter kapittel 3. Det vil si at vi ser bort fra levelaldersjustering og regulering i beregningen etter § 3-3 femte ledd. Videre brukes beregningsmetoden i § 11-4, slik at man til slutt må beregne et tillegg etter forskriften kapittel 5 for å løfte ektefellene opp på det nivået de har krav på.

Det bør også framgå klart hvordan kombinasjonen alderspensjon etter § 19-8 og uførepensjon skal behandles.

Det må tas stilling til hvordan alderspensjonist etter § 19-8 med ektefelle med AFP i privat sektor med virkningstidspunkt før 1. januar 2011 og folketrygdberegnet AFP i statlig og kommunal sektor skal behandles. I dag beregnes disse sakene etter § 3-3. Vi antar at bestemmelsen i § 19-8 bør gå foran også i disse tilfellene.

Til § 5-2

I forskriften § 5-2 tredje punktum er det nevnt at ytelser nevnt i folketrygdloven § 20-15 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 20-18 femte ledd skal medregnes i samlet pensjon. Vi mener det er naturlig å også nevne garantitillegg etter folketrygdloven § 20-20 andre ledd her.

Til § 5-3

I følge forskriften skal minste pensjonsnivå for hver av ektefellene beregnes som minste pensjonsnivå etter ordinær sats, justert for trygdetid. Vi forutsetter at det skal anvendes ordinær sats ved virkningstidspunktet, dvs. tilsvarende som etter § 19-14 femte ledd.

Til § 5-4

Det følger av forskriften § 5-4 at garantitillegget skal omregnes etter § 5-3 blant annet ved

endring i pensjonsgrad. Av § 5-1 fremkommer det at bestemmelsene i kapittel 5 kun gjelder når begge ektefellene mottar hel alderspensjon. Ved endring av pensjonsgrad vil derfor tillegget enten kunne falle bort (ved endring fra 100 prosent pensjonsgrad til lavere pensjonsgrad) eller komme til (ved endring til 100 prosent pensjonsgrad fra lavere pensjonsgrad). I disse tilfellene er det ikke snakk om noen omregning etter § 5-3, men det vil kunne bli snakk om en ny beregning etter § 5-3 dersom pensjonsgraden økes til 100 prosent. Vi foreslår derfor at endring i pensjonsgrad behandles i eget ledd i § 5-4, der det i stedet henvises til § 5-1.

2.6 Kapittel 6 Omregning av pensjonen på grunnlag av opptjening mv. etter pensjonsuttak

I forskriften § 6-6 første ledd er det henvist til folketrygdeloven § 20-17 andre ledd, som gjelder økt pensjonsopptjening. Etter vår oppfatning bør det også henvises til folketrygdloven § 20-17 fjerde ledd her, fordi også økt trygdetid vil kunne medføre negativ garantipensjonsbeholdning. Pensjonsgraden bør også oppdateres i tilfeller der vedkommende får negativ garantipensjonsbeholdning, men har garantipensjon til utbetaling. Tilsvarende bør derfor teksten i andre ledd justeres slik at det også tas hensyn til tilfeller med økt opptjening av trygdetid.

2.7 Kapittel 7 Effekten av levealdersjusteringen ved regulering av satsene for minste pensjonsnivå og for garantipensjon

Vi antar at forholdstallet som er beskrevet i forskriften § 7-2 første ledd bokstavene a og b skal være omvendt, jf. boks 8.2 på side 129 i Ot.prp. nr. 37. Resultatet skal bli en reduksjon og ikke bare en regulering med lønnsvekst, og da må det laveste forholdstallet stå over brøkstreken. Forholdstallene ved 67 år øker med senere årskull.

2.8 Kapittel 8 Regulering av pensjon ved endring av pensjonsgrad

I forskriften § 8-3 andre ledd antar vi at ”opptjente pensjonsrettigheter” kan fjernes.

2.9 Kapittel 9 Garanti for opptjente rettigheter pr. 31. desember 2009

Til § 9-2

I forskriften § 9-2 første ledd første punktum er det sagt at garantien gjelder opptjening vedkommende har rett til etter folketrygdloven kapittel 3, slik dette lød pr. 31. desember 2009. Vi tolker dette slik at den planlagte opptrappingen av særtillegg ordinær sats fra 0,97G til 1G med virkning fra 1.5.2010, dermed ikke skal medregnes i den garanterte pensjonen.

Til § 9-4

Det fremkommer av forskriftens andre ledd at beregningen av garantitillegg ved uttak etter fylte 67 år skal foretas på uttakstidspunktet. Vi har tidligere lagt til grunn at tillegget uansett

beregnes ved 67 år og legges i en egen beholdning.

I forskriften § 9-4 andre ledd fjerde punktum heter det at "Garantitillegget tas ut i samme grad som inntekstpensjonen og tas ut etter tilsvarende regler som denne." Det er nytt for oss at det legges opp til gradert uttak av garantitillegget. Anslag viser at det vil være svært få personer som vil kvalifisere for garantitillegget, og at det gjennomsnittlige årlige beløpet disse vil motta også vil være svært beskjedent. Å legge opp til gradert uttak av garantitillegget, krever at personer med gradert uttak må få en restbeholdning for garantitillegget. Videre må garantitillegget og restbeholdningen omregnes ved hver endring av uttaksgrad. Å etablere regler for dette synes unødvendig komplisert for et så lite tillegg som berører så få personer. Vi foreslår derfor at garantitillegget alltid tas ut med 100 prosent uttaksgrad uansett hvilken uttaksgrad pensjonisten har. Garantitillegget vil dermed kunne beregnes en gang for alle ved fylte 67 år eller ved første uttak, og vil deretter bare utsettes for regulering i årene deretter.

2.10 Kapittel 10 Fastsetting av pensjonsbeholdning for pensjongivende inntekt og pensjonspoeng mv. opptjent før 1. januar 2010

Til § 10-2

Vi ser at omdanning av godskrevne pensjonspoeng for uføre ikke er omfattet av bestemmelsen. Vi antar at man vil velge samme løsning som er foreslått for AFP, jf. utkast til forskrift til AFP-tilskottsloven. Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at § 20-21 ikke har noen klar hjemmel for omregning av uføreopptjening til beholdning.

Det bør presiseres i andre ledd andre punktum om det skal brukes gjennomsnittlig G i beregningen av inntektstaket, dvs. 7,1 multiplisert med gjennomsnittlig G, eller ikke. Dersom det ikke skal benyttes gjennomsnittlig G må det også framgå hva som skal brukes

Av femte ledd framgår at pensjonsbeholdning skal oppreguleres pr. 1. mai 2010 med den prosentvise økningen i grunnbeløpet fra 1. mai 2009 til 1. mai 2010. I følge § 20-18 første ledd skal pensjonsbeholdningen reguleres med lønnsvekst. Denne bestemmelsen trer i kraft 1. januar 2010. Vi er usikre på om bestemmelsen i forskriften blir riktig i forhold til dette. Det samme gjelder sjette ledd. Vi antar det, for å være i samsvar med lovteksten i kapittel 2+0, må være slik at G per 1. mai 2010 må reguleres med lønnsvekst for at man skal kunne regulere beholdningen i 2010 og inntekten for 2009 som beskrevet i forskriften.

Sjette ledd første ledd inneholder en referanse til andre ledd. Vi antar at referansen, som gjelder hvordan opptjeningen skal tilføres beholdningen, må være unntatt første setning i nevnte ledd, Hvis ikke antar vi at inntekten for 2009 vil bli regulert for mye.

Til § 10-3

Vi ser at bestemmelsen om at det ikke skal godskrives omsorgsopptjening tilbake i tid til avdøde personer er fjernet. Etter vår oppfatning er det hensiktsmessig å ha en slik

bestemmelse i forskriften slik at det klargjøres at det ikke skal godskrives eller overføres omsorgsopptjening i slike tilfelle.

Generelt antar vi det vil kunne være hensiktsmessig å benytte begrepet "omsorgsopptjening" i stedet for "omsorgspoeng" i denne bestemmelsen ettersom denne opptjeningen bare godskrives til bruk for rett til alderspensjon etter kapittel 20.

I forskriften § 10-3 andre ledd, andre og tredje punktum heter det at: "Hvis opplysninger om barnetrygdmottaker mangler, legges historiske opplysninger i folkeregisteret til grunn. Dersom verken barnetrygd eller folkeregisteret gir tilstrekkelige opplysninger om omsorgsforholdet, godskrives pensjonspoengene barnets mor." Vi vil her påpeke at det ikke finnes opplysninger om omsorgsforhold i folkeregisteret. Derimot kan man finne opplysninger om hvem som er barnets mor i folkeregisteret. Dersom opplysninger om barnets mor verken kan gjenfinnes i barnetrygdregisteret eller i folkeregisteret, finnes det ingen annen kilde der NAV kan finne barnets mor, med mindre vedkommende aktivt søker om omsorgsopptjening. Vi foreslår derfor at § 10-3 andre ledd tredje punktum strykes, og at andre ledd andre punktum endres til for eksempel:

"Hvis opplysninger om barnetrygdmottaker mangler, legges historiske opplysninger om barnets mor i folkeregisteret til grunn."

Vi ser at bestemmelsen om at det ikke skal godskrives omsorgspoeng med tilbakevirkende kraft til døde personer ikke er tatt med. Vi antar det ikke er meningen av vi skal godskrive til døde personer fordi de ikke kan overføre poengene til en eventuell gjenlevende annen forelder. Slik det ser ut nå vil det heller ikke få noen betydning for en eventuell løpende gjenlevendepensjon. Vi ser gjerne at bestemmelsen tas inn igjen slik at dette er helt klart.

Det er mulig at forholdet til behandlingen av godskrevne omsorgspoeng etter folketrygdloven § 3-16 og framtidige omsorgspoeng etter § 3-20 med omregning etter § 3-19 også bør omtales i denne forskriften.

2.11 Kapittel 11 Overgangsbestemmelser

Til § 11-2

I § 11-2 tredje ledd henvises til § 19-8. Vi antar dette skal være § 19-9.

Til § 11-4

I forskriften § 11-4 første ledd tredje punktum heter det at omregning skal foretas i det året pensjonisten fyller 70 år. Opptjeningen i året ved fylte 69 år vil først være ferdiglignet mot slutten av året pensjonisten fyller 70 år. Dersom det er tanken at også dette opptjeningsåret skal medregnes ved omregningen, kan dermed omregningen først skje mot slutten av året. Vi foreslår at første ledd tredje punktum spesifiseres ytterligere, ved at det for eksempel til slutt

føyes til: "...når pensjonsgivende inntekt for året pensjonisten fylte 69 år er ferdiglignet."

I § 11-4 siste ledd omtales blant annet sært tillegg etter kapittel 3. Vi viser til vår tidligere kommentar til § 5-1. Vi legger til grunn at omregning ved endring i sivilstand når person født 1944 (fleksibel alderspensjon) gifter seg med person født 1942 ("gammel" alderspensjon) foregår stegvis. Utgangspunktet for omregningen er forskriftens § 6-4 for person født 1944 og § 11-4 for person født 1942. I disse paragrafene benyttes hjelpeberegninger fra *basispensjonskomponentene* for person født 1944 og *beregning etter kapittel 3* for person født 1942. Minste pensjonsnivå settes med lav sats for person født 1944, til bruk i *basispensjonstillegg etter endring i sivilstand* (se § 6-4). I vurderingen av hvilken sært tilleggssats som person født 1942 skal ha, til bruk i *sært tillegg etter kapittel 3* (se § 11-4), benyttes *basis tilleggspensjonen* til person født 1944. Etter at alle hjelpeberegninger er gjennomført, kan beregningen etter § 6-4 og § 11-4 fullføres. Resultatene er pensjon til utbetaling for hver av ektefellene. Disse summeres og vurderes opp mot samlet minste pensjonsnivå, jf. forskriften kapittel 5, for å finne eventuelt samlet ektefellegarantitillegg.

Med vennlig hilsen
Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tor Saglie
Arbeids- og velferdsdirektør

Hilde Olsen
Direktør, Pensjon og ytelser